

Facultat de Ciències Polítiques i Sociologia

Treball de Fi de Grau Resum executiu

SEQUERA I DILEMA DE SUPERVIVÈNCIA A LA CIUTAT DEL CAP

Autor/a: Assuès López

Tutor/a: Ferran Izquierdo Brichs

Data: 20 de maig de 2019

Grau en: Ciències Polítiques i de la Gestió Pública

La sequera patida a la Ciutat del Cap entre el final de l'any 2015 i la meitat del 2018 va destacar per un nivell d'emergència sense precedents a una de les ciutats més poblades del continent. El present treball es planteja avaluar l'impacte d'aquest fenomen sobre la seguretat humana dels seus habitants i l'efecte de la resposta articulada per la ciutat per fer-hi front, així com la seva relació amb les estructures socio-econòmiques pròpies del context. A partir del moment en que es va determinar el dia en que les reserves s'esgotarien, els ciutadans del Cap es van enfrontar a un dilema de supervivència, havent d'escollir entre dues opcions difícils i incertes: abandonar el seu entorn d'origen cap a un altre més segur, o romandre-hi i assumir-ne les possibles conseqüències. La novetat d'aquest cas recau en el fet que és el primer cop que el dilema es situa en una gran ciutat industrialitzada, fora del context perifèric i sub-desenvolupat habitual. A mesura que la crisi de l'aigua anava empitjorant, es feia evident la seva relació amb seriosos problemes estructurals al conjunt de la província.

En primer lloc, els patrons de transformació climàtica van ser indicats com els principals causants de la sequera, posant en risc a mig i llarg termini la sostenibilitat del consum d'aigua a la regió. D'altra banda, les desigualtats pel que fa l'accés a l'aigua i el sanejament entre les zones més desafavorides de la ciutat i el centre històric o els barris residencials acomodats, van evidenciar clares diferències en les dificultats que imposava la sequera. Finalment, el model agrícola enfocat a l'exportació -de producció majoritàriament hortícola, contrastant amb el conreu de cereal a la resta del país-, amb uns resultats econòmics destacables, però amb una alta ineficiència en termes de consum d'aigua, acaba de definir els factors claus per afrontar el problema. Les mesures preses per la ciutat es van centrar pràcticament en el curt termini. L'objectiu era evitar, a través de restriccions al consum i de formes de provisió alternativa -amb una capacitat baixa-, l'arribada de l'anomenat "dia zero" amb l'esgotament de l'aigua potable. Per tant, l'oportunitat que suposa el coneixement sobre l'evolució dels patrons climàtics -amb períodes de pluja concentrats en certs moments de l'any- permet establir estratègies de resposta i adaptació al problema, adreçant aquests factors, i preveient els moments de major escassetat.

Així hi tot, el context en que es situa aquest repte presenta la dificultat afegida de gestionar al mateix temps el conflicte d'interessos que hi és present. Mentre que el govern nacional -amb el partit del Congrés Nacional Africà al poder- ostenta les competències generals de provisió i distribució de l'aigua, és el govern local -amb l'Aliança Democràtica al poder, la principal força d'oposició a l'executiu estatal- l'encarregat de prendre mesures concretes per tal d'abordar el problema. Aquesta divergència s'observa amb més profunditat a través d'aspectes tan importants com el model de ciutat que s'ha construït des del final del règim de l'Apartheid -caracteritzada per una forta segregació espacial- o el model de propietat de la terra. L'alineament

tradicional de la DA amb els sectors blancs -principals propietaris d'explotacions agrícoles- i mestissos descendents d'holandesos -majoritàriament residents de l'àrea metropolitana-, fa que sigui la principal força opositora a la reforma agrària impulsada des del legislatiu. Aquest fet representa un precedent clau per la transformació del model agrari cap a un més sostenible. Una redistribució de la terra que permetés un conreu destinada a l'auto-consum i a la proximitat, amb unes quotes menors d'intensitat productiva, portaria a un consum d'aigua més moderat. Finalment, a l'àmbit urbà, caldria un repartiment més igualitari dels recursos arreu de la ciutat que acompanyessin unes restriccions al consum més moderades. L'objectiu hauria de ser el d'evitar, a llarg termini, el malbaratament d'aigua de caràcter privat, dins un marc de transformació de l'accés i l'ús de l'aigua just, igualitari i sostenible.

En conclusió, si bé la crisi de l'aigua a la Ciutat del Cap ha presentat un dilema de supervivència, aquest ha estat de baixa intensitat, i eventualment a deixat de suposar una emergència d'alt nivell. On es situa realment el dilema és en el llarg termini, on es requereix l'acció col·lectiva, en un sentit global, contra el canvi climàtic -l'arrel del problema-, alhora que s'avança des de l'àmbit local en l'adaptació vers les conseqüències que se'n desprenen. Per acabar, l'última lliçó que deixa aquest fenomen és l'adversitat major que imposa aquest problema sobre comunitats especialment vulnerables, sigui en un cas extrem com les comunitats que s'enfronten a les sequeres cícliques de la zona del Sahel, o siguin els assentaments informals de la Ciutat del Cap amb un accés precari a l'aigua potable.